

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 11 kwietnia 2023 r.

Pozycja 80

POSTANOWIENIE

z dnia 29 lipca 2021 r.

Sygn. akt Ts 102/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Gminy Wolin w sprawie zgodności:

art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, ze zm.) „w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 sierpnia 2015 r., tj. do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 27 maja 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2015 r. poz. 942), (...) w zakresie, w jakim przepis ten przewiduje finansowanie przez gminę oświetlenia znajdujących się na terenie gminy części dróg krajowych, stanowiących drogi ekspresowe w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, przebiegających poza granicami terenu zabudowy, które nie są przeznaczone do ruchu pieszych lub rowerów i nie stanowią dodatkowych jezdni obsługujących ruch z terenów przyległych do pasa drogowego drogi krajowej”, z art. 2, art. 165 ust. 2, art. 163 w związku z art. 7, art. 166 ust. 1, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 6 kwietnia 2021 r. (data nadania) Gmina Wolin (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 19 listopada 2019 r. (sygn. akt I C 686/17) zasądził od skarżącej na rzecz Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad (dalej: GDDKiA) kwotę 82 706,42 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Kwotę zasądzono tytułem zwrotu poniesionych przez GDDKiA, za okres od grudnia 2012 r. do sierpnia 2015 r., kosztów dystrybucji oraz dostawy energii elektrycznej do odcinka drogi krajowej znajdującej się na terenie Gminy Wolin, w ramach zrealizowanej przez GDDKiA inwestycji drogowej.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 24 listopada 2020 r. (sygn. akt I ACa 288/20) częściowo uwzględnił apelację skarżącą od orzeczenia Sądu Okręgowego, zmieniając je w ten sposób, że zasądził na rzecz GDDKiA kwotę 81 701,94 zł i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Skarżąca zakwestionowała art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, ze zm.) w brzmieniu, zgodnie z którym do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy. Jej zdaniem „[z]askarżony przepis w rozumieniu przyjętym przez sądy powszechne orzekające w sprawie zakończonej wydaniem prawomocnego wyroku stanowiącego podstawę do złożenia niniejszej skargi faktycznie ubezwłasnowolniał Gminę czyniąc z niej biernego płatnika zobowiązań zaciąganych przez Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych. Organ administracji publicznej najpierw zaprojektował – bez realnego udziału Gminy – węzeł drogowy na drodze ekspresowej, wyposażył go w punkty świetlne, zawarł umowy na dostawę energii elektrycznej i w końcu kosztami zużytej energii obciążył Gminę” (s. 12 skargi). Skarżąca „nie mogła bowiem, inaczej niż w wypadku dróg gminnych, wyłączyć tam oświetlenia, ani ograniczyć jego natężenia. Kompetencje do zarządzania oświetleniem posiadał Generalny Dyrektor Dróg Publicznych, a odpowiedzialność finansową za jego działania ponosiła wyłącznie Gmina” (s. 13 skargi).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. W niniejszej sprawie rozstrzygnięcia wymaga kwestia dopuszczalności skargi konstytucyjnej złożonej przez Gminę Wolin z punktu widzenia legitymacji gminy – jako jednostki samorządu terytorialnego – do wniesienia skargi.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że w zakresie użytego w tym przepisie pojęcia „każdy” mieszczą się zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne tworzone przez osoby fizyczne w ramach korzystania z gwarantowanej konstytucyjnie wolności zrzeszania się. Jednakże osoby prawne mogą wnieść skargę konstytucyjną tylko wówczas, gdy mają zdolność bycia podmiotem wolności i praw konstytucyjnych, na których naruszenie się powołują, o ile zarzucają naruszenie praw lub wolności, z których istoty wynika, że są również do nich adresowane (zob. postanowienia TK z: 22 maja 2007 r., sygn. SK 70/05, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 60; 12 października 2004 r., sygn. Ts 35/04, OTK ZU nr 1/B/2005, poz. 25; 26 października 2001 r., sygn. Ts 72/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 298 i 18 marca 2010 r., sygn. Ts 163/09, OTK ZU nr 2/B/2010, poz. 126).

Jednostki samorządu terytorialnego, w tym gminy, są wprowadzane osobami prawnymi, ale mają całkowicie odmienny charakter niż osoby prawne tworzone przez osoby fizyczne w ramach korzystania z gwarantowanej konstytucyjnie wolności zrzeszania się. O ich utwo-

rzeniu nie rozstrzyga bezpośrednio wola członków wspólnoty samorządowej (zob. powołane wyżej postanowienie TK z 12 października 2004 r., sygn. Ts 35/04), a podstawą przysługującej im osobowości prawnej jest przepis Konstytucji (art. 165 ust. 1 zdanie 1). Ustawodawca konstytucyjny powołał samorząd terytorialny do uczestniczenia w sprawowaniu władzy publicznej przez wykonywanie zadań publicznych, o których mowa w art. 16 ust. 2 i art. 163 Konstytucji. Dla realizacji tego właśnie celu przyznał jednostkom samorządu terytorialnego osobowość prawną, która stanowi gwarancję prawidłowego wykonywania zadań publicznych, umożliwiając tym samym efektywne sprawowanie w powierzonym zakresie władzy publicznej.

Samorząd terytorialny stanowi zatem strukturę służebną wobec wspólnoty samorządowej, utworzoną w celu zaspokajania potrzeb tworzących ją mieszkańców oraz urzeczywistniania ich wolności i praw. Natomiast wolności i prawa konstytucyjne pełnią rolę ochronną i mają zapobiegać nadmiernej ingerencji organów władzy publicznej w sytuację jednostki. Wynika z tego, że jednostki samorządu terytorialnego, w tym gminy, z natury rzeczy nie są adresatami uprawnień wynikających z poszczególnych wolności i praw konstytucyjnych przypisanych podmiotom prywatnym. Są one adresatami obowiązków związanych z realizacją praw innych podmiotów. Tym samym nie mogą korzystać ze skargi konstytucyjnej (zob. postanowienia TK z: 26 października 2001 r., sygn. Ts 72/01, 12 października 2004 r., sygn. Ts 35/04, 26 marca 2009 r., sygn. Ts 202/08, OTK ZU II/B/2014, poz. 768).

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK – postanowił, jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.